

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING AQLIY
RIVOJLANISHIDA MENTAL ARIFMETIKANING AHAMIYATI.**

Xalqaro Nordik Universiteti Talim tarbiya nazaryasi va metodikasi Maktabgacha

talim yonalishi 2 kurs magistranti

Yo'ldosheva Nilufar

Sharopova Amira

ANNOTATSIYA. Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy rivojlanishida mental arifmetikaning ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan. Maktabgacha ta'lim davrida bolalar o'zlarining fikrlash, xotira, e'tibor va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun muhim bosqichlarni o'tadilar. Mental arifmetika, ya'ni hisoblashni ongli ravishda amalga oshirish, bolalarning matematik ko'nikmalarini tez va samarali ravishda rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu maqolada mental arifmetikaning asosiy prinsiplari, uning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri, mashg'ulotlar va o'yinlar orqali amalga oshirilishi, shuningdek, ota-onalar va tarbiyachilarning roli haqida batafsil ma'lumot beriladi. Mental arifmetika bolalarning e'tiborini, xotirasini va mantiqiy fikrlashini kuchaytirib, ularning umumiy aqliy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maqola, shuningdek, bolalarning mental arifmetika orqali o'z ko'nikmalarini rivojlantirishlari uchun amaliy maslahatlar va tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi. Natijada, mental arifmetika maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy rivojlanishida muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi.

KALIT SO'ZLAR: Mental arifmetika, xotira, e'tibor, diqqat, raqamlarni tasavvur qilish, aqliy rivojlanish.

Maktabgacha ta'lim davri bolalarning aqliy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ushbu davrda bolalar o'zlarining fikrlash, xotira, e'tibor va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Mental arifmetika, ya'ni hisoblashni ongli ravishda amalga oshirish, bolalarning aqliy rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi. Ushbu

maqolada mental arifmetikaning ahamiyati, uning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri va amaliyotdagi o'rni haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Mental arifmetika – bu raqamlar bilan ishlash va hisoblashni ongli ravishda amalga oshirish usulidir. Bu metod bolalarga matematik operatsiyalarni (qo'shish, ayirish, ko'paytirish, bo'lish) tez va aniq bajarishga yordam beradi. Mental arifmetika, asosan, vizual va eshitish orqali qabul qilishga asoslangan bo'lib, bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi.

Mental arifmetikaning asosiy prinsiplari.

Mental arifmetika, asosan, raqamlarni tasavvur qilish, ularni birlashtirish va hisoblash jarayonida mantiqiy fikrlashni talab qiladi. Ushbu metod bolalar uchun qiziqarli va o'rganish jarayonini osonlashtiradi.

4-5 yoshli bolalarda aqliy rivojlanish.

Maktabgacha yoshdagi bolalar o'zlarining aqliy rivojlanishida muhim bosqichlarni o'tadilar. Ushbu davrda bolalar o'zlarining fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, muammolarni hal qilish va yangi bilimlarni o'zlashtirishga qodir bo'ladilar.

Aqliy rivojlanishning muhim bosqichlari:

4-5 yoshda bolalar matematik tushunchalarni o'zlashtirishga tayyor bo'ladilar. Ular raqamlar, shakllar va o'lchovlar bilan tanishadilar. Mental arifmetika bu jarayonda bolalarga yordam beradi.

Mental arifmetikaning aqliy rivojlanishga ta'siri:

Mental arifmetika bolalarning aqliy rivojlanishiga bir qator foydali ta'sirlar ko'rsatadi. Bu usul bolalarning matematik fikrlashini, mantiqiy qobiliyatlarini va xotira ko'nikmalarini rivojlantiradi. Mental arifmetika bolalarga matematik operatsiyalarni tez va aniq bajarishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ularning matematik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Mental arifmetika bolalarning e'tiborini, xotirasini va mantiqiy fikrlashini kuchaytiradi. Bu ko'nikmalar bolalarning umumiy aqliy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mental arifmetika mashg'ulotlari bolalarning aqliy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu mashg'ulotlar bolalarning matematik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam

beradi. Mental arifmetika mashg'ulotlari turli usullar va texnikalardan foydalanadi. O'yinlar, vazifalar va interaktiv faoliyatlar orqali bolalar matematik ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'yinlar va faoliyatlar bolalarning qiziqishini oshiradi va o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi. Bu jarayonda bolalar o'z ko'nikmalarini amalda sinab ko'radilar. Mental arifmetika bolalarning boshqa ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. E'tibor, xotira va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari mental arifmetika orqali kuchayadi.

Mental arifmetika bolalarning e'tiborini va xotirasini kuchaytiradi. Bu ko'nikmalar bolalarning umumiy aqliy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Mental arifmetika bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yordam beradi. Bolalar birgalikda ishlash, muammolarni hal qilish va fikr almashish orqali ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradilar. Ota-onalar va tarbiyachilar bolalarning mental arifmetikadagi muvaffaqiyatlari uchun muhim ro'l o'ynaydilar. Ularning qo'llab-quvvatlashi bolalarning o'rganish jarayonini yanada samarali qiladi. Ota-onalar uchun maslahatlar: mental arifmetikani qo'llab-quvvatlash. Ota-onalar bolalariga mental arifmetika bo'yicha yordam berish uchun turli usullarni qo'llashlari mumkin. Bu, o'z navbatida, bolalarning qiziqishini oshiradi. Tarbiyachilar bolalarning mental arifmetika bo'yicha muvaffaqiyatlarini ta'minlashda muhim rol o'ynaydilar. Ular turli metod va usullarni qo'llash orqali bolalarning matematik ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Xulosa

Mental arifmetika 4-5 yoshli bolalar aqliy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Bu metod bolalarning matematik ko'nikmalarini rivojlantirish, e'tibor va xotira ko'nikmalarini kuchaytirish, shuningdek, ijtimoiy ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Ota-onalar va tarbiyachilar bolalarning mental arifmetikadagi muvaffaqiyatlari uchun muhim ro'l o'ynaydilar. Kelajakda mental arifmetika bo'yicha tadqiqotlar va amaliyotlar davom etishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Masaru Ibuka: "Uchgacha ayni vaqti". Toshkent "Akademinashr"2021.
2. Masaru Ibuka "Uchdan keyin kech" Toshkent. "Akademnashr 2021.
3. Ashirova O'g'iloy "Bolalarni aqliy rivojlantirishda erta ta'limning ahamiyati".

Journal of New Century Innovations. 2022.

4 Ashirova O'g'iloy, Mavlonova Sitorabonu "Bolalarni aqliy faoliyatini yuksaltirish va ularning mustaqilligini rivojlantirishda erta ta'lim, mayda matorika hamda mental arifmetikaning o'rni". ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI BEKE. 2022.

5. Ashirova O'g'iloy Abduvali qizi, Mavlonova Sitorabonu Alisher qizi "Ilk yoshdagi bolalarda emaklashning ahamiyati" maqolasi. Uzbekistan, Tashkent. "RESEARCH AND EDUCATION" ilmiy tadqiqotlar markazi 2022.

6. www.global-edu.uz.